



Euroopan
komissio

Sosiaaliturvaoikeudet

Irlannissa

Tämän oppaan tiedot on koottu ja päivitetty tiiviissä yhteistyössä sosiaaliturvan keskinäisen tietojärjestelmän (MISSOC) kansallisten yhteyshenkilöiden kanssa.

Lisätietoja MISSOC-verkostosta on sivulla

<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=815>

Tässä oppaassa kuvaillaan yleisesti kunkin maan sosiaaliturvajärjestelmää. Lisätietoja saa muista MISSOCin julkaisuista, jotka kaikki löytyvät edellä mainitusta linkistä. Voit myös ottaa yhteyttä tämän oppaan liitteessä I lueteltuihin toimivaltaisiin viranomaisiin ja laitoksiin.

Euroopan komission ja kenenkään sen puolesta toimivan henkilön ei voida katsoa olevan vastuussa tämän julkaisun sisältämien tietojen mahdollisesta käytöstä.

SISÄLLYSLUETTELO

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus.....	4
Johdanto	4
Sosiaaliturvan järjestäminen	5
Rahoitus	5
II luku: Terveystenhoito.....	7
Terveystenhoidon saamisen edellytykset	7
Mitä järjestelmä kattaa?	7
Hoidon saaminen	8
III luku : Sairausetuudet	9
Sairausetuuksien saamisen edellytykset	9
Mitä järjestelmä kattaa?	9
Sairauspäivärahan saaminen.....	9
IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet.....	10
Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset	10
Mitä järjestelmä kattaa?	10
Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen.....	11
V luku: Työkyvyttömyysetuudet	12
Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset.....	12
Mitä järjestelmä kattaa?	12
Työkyvyttömyysetuuksien saaminen	12
VI luku: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet	13
Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset.....	13
Mitä järjestelmä kattaa?	14
Vanhuusetuuksien saaminen	14
VII luku: Eloonjääneiden etuudet.....	16
Eloonjääneiden etuuksien saamisen edellytykset.....	16
Mitä järjestelmä kattaa?	17
Eloonjääneiden etuuksien saaminen	18
VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet	19
Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset	19
Mitä järjestelmä kattaa?	19
Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen.....	20
IX luku: Perhe-etuudet.....	21
Perhe-etuuksien saamisen edellytykset.....	21
Mitä järjestelmä kattaa?	21
Perhe-etuuksien saaminen	22
X luku: Työttömyys	23
Edellytykset työttömyysetuuksien saamiseksi	23
Mitä järjestelmä kattaa?	24
Työttömyysetuuksien saaminen	24
XI luku: Vähimmäistoimeentulo.....	25
Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset	25
Mitä järjestelmä kattaa?	25
Vähimmäistoimeentuloetuuksien saaminen	26
XII luku: Pitkäaikaishoito	27
Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset	27
Mitä järjestelmä kattaa?	28
Pitkäaikaishoidon saaminen.....	29
Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita	30

I luku: Johdanto, järjestäminen ja rahoitus

Johdanto

Irlannissa on pääasiassa kolmenlaisia sosiaaliturvaetuuksia:

- maksuihin perustuvat etuudet (sosiaalivakuutus), jotka maksetaan tietyn ajanjakson aikana maksettujen PRSI-sosiaalivakuutusmaksujen (*Pay-Related Social Insurance* – ansiosidonnaiset sosiaalivakuutusmaksut) määrän mukaan;
- maksuihin perustumattomat etuudet (sosiaaliavustus), jotka myönnetään henkilöille, jotka eivät ole oikeutettuja sosiaalivakuutuksiin, ja jotka ovat tarveharkintaisia; ja
- yleiset etuudet, kuten lapsilisät (*Child Benefit*) ja maksuttomat matkat (*Free Travel*), jotka joissakin tapauksissa myönnetään edunsaajan varoista ja sosiaalivakuutusmaksuista riippumatta. Yleisiä etuuksia on vain muutamia.

Hakija saa anomansa etuudet, jos hän täyttää kyseisen järjestelmän vaatimukset. Tiettyihin maksuihin liittyy PRSI-maksujen tai tarveharkinnan lisäksi muitakin ehtoja. Jos hakija anoo esimerkiksi työttömyyskorvausta, hänen on ilmoitauduttava työnhakijaksi ja oltava valmis vastaanottamaan työtä.

Ne henkilöt, jotka eivät ole oikeutettuja minkään vakuutusjärjestelmän mukaisiin korvauksiin, voivat anoa maksuihin perustumattomia etuuksia, jotka ovat rinnakkaisia lähes kaikkien käytössä olevien vakuutusjärjestelmien kanssa.

Irlannin lainsäädännössä ei ole mitään erityisiä sosiaaliturvajärjestelmiä millekään tietyille työntekijäryhmille. Sekä työsuhteessa olevia työntekijöitä että itsenäisiä ammatinharjoittajia koskee sama sosiaalivakuutusjärjestelmä.

Yleisesti ottaen kaikki yli 16-vuotiaat työsuhteessa olevat työntekijät ja itsenäiset ammatinharjoittajat, jotka eivät ole vielä saavuttaneet eläkeikää (66 vuotta), on vakuutettu. Jos työsuhteessa oleva työntekijä ansaitsee alle 38 euroa viikossa (yhteensä) tai on yli 66-vuotias, vakuutuksesta maksetaan vain työtapaturmakorvaukset. Kaikilla niillä henkilöillä, joiden tavanomainen asuinpaikka on Irlanti, on oikeus käyttää tiettyjä terveyspalveluja.

Miten sosiaaliturvajärjestelmään ilmoittaudutaan?

Kun henkilö menee ensimmäistä kertaa töihin Irlannissa, hänen on välittömästi ilmoitauduttava paikallisessa sosiaaliturvatoimistossa (*Social Welfare Local Office*) ja pyydettävä henkilökohtaista julkisen palvelun numeroa (*Personal Public Service Number* – PPS). Tämä on viitenumero, jota tarvitaan kaikissa julkisiin palveluihin liittyvissä menettelyissä, kuten sosiaaliturvaetuuksien, terveyspalvelujen ja tuloverotuksen. Kun henkilö on saanut henkilökohtaisen PPS-numeron, hänen on otettava yhteyttä paikalliseen vero- ja sosiaaliturvatoimistoon veroasioiden järjestämiseksi.

Henkilön tulee varmistua siitä, että hän on ilmoittautunut järjestelmään ja että työnantaja tietää hänen PPS-numeronsa, sillä muutoin PRSI-maksut eivät ehkä kirjaudu oikein.

PPS-numero tulee aina ilmoittaa, kun anoo etuuksia tai on yhteydessä sosiaaliturva-asiain ministeriöön (*Department of Social Protection*). Tämä auttaa asian hoitamisessa nopeasti, jolloin sosiaalietuuksien maksu ei viivästy.

Sosiaaliturvan järjestäminen

Sosiaaliturva-asiain ministeriön päätoimipisteet sijaitsevat Buncranassa, Carrick-on-Shannonissa, Dublinissa, Dundalkissa, Letterkennyssa, Longfordissa, Roscommonissa, Sligossa ja Waterfordissa. Palvelujen tarjoaminen paikallistasolla perustuu kolmeen alueeseen, joilla toimii lähes 125 paikallistoimiston verkosto.

Sosiaaliasioiden muutoksenhakuvirasto (*Social Welfare Appeals Office*) on ministeriön riippumaton virasto, joka käsittelee valitukset sosiaaliturvavoikeuksista ja työvakuutuskelpoisuudesta tehdyistä päätöksistä.

Terveysministeriö (*Department of Health*) vastaa strategisen terveystalouden laatimisesta ja arvioinnista, resurssikysymyksistä, tulostarkastuksesta ja laajemman palvelujärjestelmän hallinnosta. Ministeriö on parhaillaan mukana ohjelmassa, jossa uudistetaan maan terveystalouden organisaatiota. Terveystalouden ja henkilökohtaisten sosiaalipalvelujen hallinnointi ja tarjoaminen ovat vuonna 2004 annetun terveystalouden (*Health Act*) nojalla terveystalouden (HSE) vastuulla.

HSE, Irlannin valtion suurin organisaatio, tarjoaa tuhansia erilaisia palveluja sairaaloissa ja kunnissa koko maassa, ja sen perustaminen oli suurimman Irlannin julkishallinnossa koskaan toimeenpannun muutosohjelman ensimmäinen vaihe. Kaikki HSE:n alaan kuuluvat palvelut tarjotaan neljän hallintoalueen – Dublin Mid-Leinster, Dublin North-East, West ja South – kautta. Kunnassa tarjottaviin palveluihin kuuluvat perusterveydenhoito, kuntapohjaiset terveystaloudet ja henkilökohtaiset sosiaalipalvelut sekä pitkäaikaishoidon sairaalat ja palvelut, joista huolehtivat pääasiassa 32 paikallista terveystaloutta.

Rahoitus

Työntekijöiden ja työnantajien sosiaalivakuutusmaksut maksetaan sosiaalivakuutuskassaan (*Social Insurance Fund*), joka saa myös valtionapua. Sosiaaliturva-asiain ministeriö johtaa tätä kassaa, josta sosiaalivakuutusjärjestelmä rahoitetaan. Maksuihin perustumattomat etuudet ja lapsilisä sen sijaan rahoitetaan yleisin verovaroin.

Erilaiset terveystalouduudet rahoitetaan pääasiassa yleisistä verovaroista. Terveystalouden (*Health Service Executive – HSE*) aluetoimistot hoitavat näitä etuuksia terveystalouden (*Department of Health*) valvonnan alaisina.

Työnantaja on lain mukaan velvollinen maksamaan koko PRSI-maksun. Hänen on kuitenkin vähennettävä työntekijän osuus tämän palkasta. Maksun määrä vaihtelee sen mukaan, millaista työtä työntekijä tekee. Maksut on jaettu eri maksuluokkiin (*Contribution Classes*).

Työntekijä maksaa yleensä myös yleisen sosiaalimaksun, joka vähennetään samaan aikaan kuin PRSI-maksu mutta joka on kuitenkin erillinen maksu. Yleistä sosiaalimaksua ei tarvitse maksaa, jos

- henkilön vuositulot ovat alle 10 036 euroa;

- henkilö saa sosiaalietuuksia; tai
- henkilö saa sosiaalietuuksien tyyppisiä etuuksia.

Yleiset sosiaalivakuutusmaksut (joihin ei kuulu sairauden ja äitiyden perusteella annettavia luontoisetuuksia koskeva maksu):

- työntekijä: 4,0 %. Viikkoansioiden ensimmäisiä 127:ää euroa ei oteta huomioon maksettavaa prosenttiosuutta laskettaessa. Työntekijät, jotka ansaitsevat korkeintaan 352 euroa viikossa, on vapautettu maksusta. Vuotuinen katto: € 75,036.
- Työnantaja: 8,5 % (johon kuuluu 0,7prosentin maksu kansalliseen koulutusrahastoon, *National Training Fund Levy*) korkeintaan 356 euron viikkoansioista. 10,75 % (johon kuuluu 0,7 prosentit maksu kansalliseen koulutusrahastoon) yli 356 euron viikkoansioista. Ei kattoa.

II luku: Terveystenhoito

Terveystenhoidon saamisen edellytykset

Irlannissa oikeus käyttää terveystpalveluja riippuu pääasiassa asuinpaikkaa ja varoja koskevista ehdoista. Kaikki henkilöt kansallisuudesta riippumatta, jotka terveystpalveluvirasto (*Health Service Executive – HSE*) katsoo Irlannin asukkaiksi, ovat joko täysin oikeutettuja (luokka 1 eli sairaanhoitokortin haltijat) tai osittain oikeutettuja (luokka 2) terveystpalveluettuuksiin.

Oikeus sairaanhoitokorttiin riippuu ennen kaikkea henkilön varoista. Kortti voidaan myöntää myös henkilölle, jolla todetaan olevan kohtuuttomia *vaikeuksia (Undue hardship)*, vaikka tulokynnys ylittyisi. Yli 70-vuotiaita sairaanhoitokortin hakijoita koskevat erilliset tulokynnykset.

Kaikilla muilla henkilöillä, joiden tavanomainen asuinpaikka on Irlanti, on rajoitettu oikeus terveystpalveluettuuksiin.

Tietoa sairaanhoitokortista saa sivulta <http://www.hse.ie>.

Mitä järjestelmä kattaa?

Kaikilla henkilöillä, joiden tavanomainen asuinpaikka on Irlanti, on oikeus saada maksutta seuraavat palvelut:

- tietyistä pitkäaikaisista sairauksista kärsivien lasten sairaalahoito;
- tietyistä vammoista kärsivien henkilöiden lääkekulut;
- infektio- ja tautien sairaalahoito, diagnosointi ja ehkäisy.

Luokka 1 – täysi oikeus palveluettuuksiin: sairaanhoitokortin haltijat

Luokkaan 1 kuuluvat ne henkilöt, joilla ei terveystpalveluviraston (*Health Service Executive*) lausunnon mukaan ole varaa kustantaa yleislääkärin palveluja itselleen tai heidän huollettavinaan oleville henkilöille. Tähän luokkaan kuuluvista henkilöistä käytetään usein nimitystä "sairanhoitokortin haltija", sillä heille myönnetään kortti heidän hoito-oikeutensa toteuttamiseksi. On olemassa ohjeellisia tulorajoja (*Income Guidelines*), joiden avulla määritetään, täyttääkö henkilö vaaditut ehdot.

Sairanhoitokortin haltijat ovat oikeutettuja käyttämään seuraavia palveluja:

- yleislääkärin palvelut; kaikki julkinen sairaalahoito;
- erikoislääkäreiden palvelut poliklinikoilla;
- tietyt hammas-, silmä- ja korvalääkäreiden palvelut sekä proteesit;
- reseptilääkkeet, lääketieteelliset ja kirurgiset apuvälineet;
- äitiyshuolto ja vauvojen hoitopalvelut;
- äitiyspäiväraha jokaisesta vastasyntyneestä lapsesta;
- ensiapu- ja tapaturmaosaston (*Accident and Emergency Department*) hoidot ovat maksuttomia.

Sairaanhoitokortin haltijat ovat oikeutettuja myös moniin tärkeisiin toissijaisiin etuuksiin: vapautus terveysmaksusta, vapautus yläastekoulun koemaksuista, koulukirja-avustus ja maksuttomat koulukuljetukset tietyille lapsille.

Luokka 2 – rajoitettu oikeus palveluuksiin

Kaikilla henkilöillä, joilla ei ole täyttä oikeutta terveyspalveluuksiin, on kuitenkin seuraavat rajoitetut oikeudet:

- kaikki julkinen sairaalahoito sairausvakuutuksen tariffien mukaan;
- oikeus erikoislääkäreiden palveluihin (lukuun ottamatta hammashoitoa ja useimpia silmien ja korvien rutiinitarkastuksia) poliklinikoilla;
- oikeus äitiyshuoltoon ja vauvojen hoitopalveluihin, mukaan luettuna perhelääkärin palvelut raskauden aikana ja perhelääkärin palvelut äidille ja vastasyntyneelle kuuden viikon ajan synnytyksen jälkeen;
- korvaus tietyn rajan ylittävistä lääkekuluista (vuonna 2012 raja oli 132 euroa kuukaudessa);
- tiettyjen pitkäaikaisten sairauksien lääkekulut (*Long-Term Illness Scheme*).

Henkilöillä, joiden ansiot ovat tuloajan yläpuolella ja joilla ei ole täyttä oikeutta etuuksiin, voi olla tulojen perusteella oikeus yleislääkärikorttiin, joka oikeuttaa haltijansa maksuttomiin yleislääkärin palveluihin.

Hammashoito ja silmien ja korvien rutiinitarkastukset poliklinikoilla eivät kuulu etuuksiin, mutta nämä palvelut tarjotaan lasten terveystieteiden klinikalta (*Child Health Clinic*) tai koulun lääkärintarkastuksesta lähetteen saaneille lapsille. Äitiyshuolto- ja vauvojen hoitopalvelut tarjotaan raskauden aikana ja kuuden viikon ajan synnytyksen jälkeen. Ensiapu- ja tapaturmahoitopalvelut ovat maksullisia, ellei potilas ole hoidossa lääkärin läheteestä.

Hoidon saaminen

Henkilöiden, joilla on täysi oikeus palveluihin, on valittava paikallisten yleislääkäreiden luettelosta lääkäri, jolla on sopimus HSE:n kanssa palvelujen tarjoamisesta yleisessä terveyspalvelujärjestelmässä (*General Medical Services Scheme, GMS*).

Henkilöt, joilla on rajoitettu oikeus palveluihin ja jotka käyttävät yksityishenkilönä toimivan yleislääkärin palveluja, valitsevat oman yleislääkärinsä. Henkilöiden, joilla on rajoitettu oikeus palveluihin ja yleislääkärikortti, valitsevat yleislääkärin niiden lääkäreiden luettelosta, joilla on sopimus HSE:n kanssa palvelujen tarjoamisesta yleisessä terveyspalvelujärjestelmässä.

Yleislääkäri antaa lähetteen erikoislääkärille.

III luku : Sairausetuudet

Sairausetuuksien saamisen edellytykset

Työkyvyttömyyspäiväraha maksetaan vakuutetulle kerran viikossa työkyvyttömyyden ajan. Se voidaan korvata työtapaturmapäivärahalla (*Injury Benefit*), jos työkyvyttömyys johtuu työtapaturmasta tai ammattitaudista.

Henkilöllä on oikeus työkyvyttömyyspäivärahaan, jos hän:

- on työkyvytön;
- täyttää maksuja koskevat ehdot:
 - 104 viikoittaista maksua maksettu työntöön aloittamisen jälkeen ja
 - maksettuja tai hyvitettyjä maksuja on vähintään 39 viikon ajalta kyseisen vuoden aikana, ja maksettuja maksuja on oltava näistä vähintään 13 viikon ajalta kyseisenä vuonna tai joinakin muina vuosina, tai
 - maksettuja maksuja on vähintään 26 viikon ajalta molempina kahtena vuotena, jotka edeltävät etuuden maksamisvuotta.

Mitä järjestelmä kattaa?

Sairauspäivärahan määrä on 188 euroa viikossa. Perhelisiä maksetaan edellytykset täyttävistä aikuisista huollettavista 124,80 euroa ja jokaisesta huollettavasta lapsesta 29,80 euroa viikossa.

Päivärahaa aletaan yleensä maksaa sairauden neljännestä päivästä alkaen. Oikeus sairauspäivärahaan jatkuu niin kauan kuin henkilö on työkyvytön, mutta korkeintaan kaksi vuotta, sillä edellytyksellä, että henkilö on maksanut PRSI-maksuja vähintään 260 viikkoa. Jos henkilö on maksanut maksuja alle 260 viikon ajalta, etuuden saaminen loppuu 52 työkyvyttömyysviikon jälkeen.

Sairauspäivärahan saaminen

Työkyvyttömyyspäivärahaa on haettava seitsemän päivän sisällä työkyvyttömyyden alkamisesta. Hakijan on lähetettävä lääkärin laatima todistus työkyvyttömyydestä (*Certificate of Incapacity for Work*) sosiaaliturva-asia ministeriöön (*Department of Social Protection*). Todistus on yleensä uusittava jokaista työkyvyttömyysviikkoa kohti.

Sairauspäiväraha ja siihen liittyvät avustukset aikuisesta ja huollettavista lapsista maksetaan kerran viikossa tilisiirtona hakijan pankkitilille tai postissa lähetettävänä sekkinä.

IV luku: Äitiys- ja isyysetuudet

Äitiys- ja isyysetuuksien saamisen edellytykset

Luontoisetuudet

Kaikki Irlannissa asuvat naiset ovat oikeutettuja raskauteen ja synnytykseen liittyviin luontoisetuuksiin.

Äitiyspäiväraha

Äitiyspäivärahaa voidaan maksaa naisille, jotka ovat työntekijöiden äitiysturvasta vuonna 1994 annetun lain (Maternity Protection of Employees Act, 1994) piiriin kuuluvassa työssä ennen ensimmäistä äitiyslomapäivää. Henkilöllä on oikeus päivärahaan, jos:

- hän on maksanut vähintään 39 viikoittaista PRSI-maksua ensimmäistä äitiyslomapäivää edeltävien 12 kuukauden aikana, tai
- hän on maksanut vähintään 39 viikoittaista PRSI-maksua työnteon aloittamisen jälkeen **ja** hänellä on maksettuja tai hyvitettyjä PRSI-maksuja vähintään 39 viikon ajalta kyseisen verovuoden (*Relevant Tax Year*) aikana tai kyseistä verovuotta seuraavan vuoden aikana, tai
- hän on maksanut vähintään 26 viikoittaista PRSI-maksua kyseisen verovuoden aikana ja vähintään 26 viikoittaista PRSI-maksua kyseistä verovuotta edeltäneen verovuoden aikana.

Itsenäisinä ammatinharjoittajina toimivien naisten on täytynyt maksaa vähintään 52 maksua joko viimeisenä tai viimeistä edellisenä kokonaisena verovuonna ennen etuusvuotta, jona hakemus tehdään.

Adoptioavustus

Adoptioavustuksen voi saada henkilö, joka adoptoi lapsen. Myöntämisen edellytykset, määrät ja maksumenettelyt ovat samanlaiset kuin äitiysetuuden kohdalla.

Mitä järjestelmä kattaa?

Luontoisetuudet

Ennen synnytystä ja sen jälkeen annettavat palvelut sekä alle 6-viikkoisten imeväisten sairaalahoito ovat ilmaisia.

Äitiyspäiväraha

Äitiyspäivärahakausi kestää 26 viikkoa. Näistä vähintään kaksi viikkoa on pidettävä ennen synnytyksen laskettua aikaa ja neljä viikkoa lapsen syntymän jälkeen.

Maksettava summa on 80 % kyseisen tuloverovuoden työtuloista, mutta summa on kuitenkin tiettyjen viikoittaisten ylä- ja alarajojen sisällä. Vaihtoehtoisesti summa vastaa sitä työkyvyttömyyspäivärahaa huollettavista edellytykset täyttävistä aikuisista ja lapsista maksettavat lisät mukaan lukien, johon henkilö olisi oikeutettu, jos olisi

poissa töistä sairauden takia; näistä kahdesta vaihtoehdosta maksetaan suurempi summa.

Kysymykseen tuleva verovuosi määräytyy äitiysloman alkamispäivän mukaan.

Äitiys- ja isyysetuuksien saaminen

Äitiyspäiväraha

Äitiyspäivärahaa (*Maternity Benefit*) on haettava kuusi viikkoa (kaksitoista viikkoa, jos kyseessä itsenäinen ammatinharjoittaja) ennen äitiysloman alkamista. Hakemuslomakkeen saa paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta (*Social Welfare Local Office*). Hakemuksen täyttävät lääkäri ja työnantaja, ja se palautetaan sosiaaliturvasiain ministeriöön.

Päivärahat maksetaan kerran viikossa tilisiirtona hakijan pankkitilille tai postissa lähetettävänä sekkinä.

V luku: Työkyvyttömyysetuudet

Työkyvyttömyysetuuksien saamisen edellytykset

Työkyvyttömyyseläke (*Invalidity Pension*) maksetaan kerran viikossa sairauspäivärahan (*Illness Benefit*) sijasta vakuutetuille, jotka ovat pysyvästi työkyvyttömiä ja täyttävät PRSI-maksujen ehdot.

Jotta hakijalla olisi oikeus työkyvyttömyyseläkkeeseen, hänen on oltava maksanut vähintään

- 260 viikoittaista asianmukaisen prosenttiosuuden mukaista PRSI-maksua vakuutusjärjestelmään liittymisen jälkeen, ja
- 48 viikoittaista maksettua tai hyvitettyä PRSI-maksua kyseisen maksuvuoden aikana.

Henkilö ei voi yleensä saada työkyvyttömyyseläkettä ennen kuin hän on saanut sairauspäivärahaa (*Illness Benefit*) vähintään kahdentoista kuukauden ajan. Tietyissä tapauksissa tämä on kuitenkin mahdollista jo aikaisemmin.

Mitä järjestelmä kattaa?

Työkyvyttömyyseläke maksetaan kiinteämääräisenä, ja se määräytyy iän mukaan. Sen määrä on 193,50 euroa alle 65-vuotiaiden ja 230,30 euroa 65-vuotiaiden ja sitä vanhempien kohdalla.

Huollettavista aviopuolisoista ja jokaisesta huollettavasta lapsesta maksetaan lisiä.

Tietyin edellytyksin edunsaajilla voi myös olla oikeus polttoaineavustukseen, sähköavustukseen, TV-lupaan, puhelimen liittymämaksuun ja maksuttomiin matkoihin. Lisäksi yksin asuvat eläkkeensaajat saavat yksinasumisavustusta 7,70 euroa viikossa.

Työkyvyttömyysetuuksien saaminen

Jos henkilö asuu Irlannissa, työkyvyttömyyseläke ja siihen tehdyt korotukset huollettavista aikuisista ja lapsista maksetaan sähköisenä tilisiirtona suoraan pankkitilille. Jos henkilö ei asu Irlannissa, eläke maksetaan yleensä paikallisessa valuutassa sähköisenä tilisiirtona kerran kuukaudessa.

VI luku: Vanhuuseläkkeet ja -etuudet

Vanhuusetuuksien saamisen edellytykset

Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta pakollinen vakuutus kattaa kaikki yli 16-vuotiaat palkatut työntekijät ja harjoittelijat. Itsenäisiin ammatinharjoittajiin sovelletaan samankaltaisia sääntöjä,

Peruseläke

Peruseläke (*State Pension (Transition)*) voidaan myöntää 65–66-vuotiaalle henkilölle, joka lopettaa kokopäiväisen työnteen ja täyttää PRSI-maksuja koskevat edellytykset.

65–66-vuotiaan vakuutetun katsotaan yleensä olevan eläkkeellä, jos hänen työntekijänä ansaitsemansa työtulot eivät ylitä 38 euroa viikossa tai hänen itsenäisenä ammatinharjoittajana ansaitsemansa tulot eivät ylitä 3 174,35 euroa vuodessa.

PRSI-maksuja koskevat ehdot ovat seuraavat:

- henkilö on alkanut maksaa sosiaalivakuutusmaksuja, ennen kuin hän on täyttänyt 55 vuotta;
- henkilö on maksanut vähintään 520 asianmukaisen prosenttiosuuden mukaista maksua;
- henkilöllä on maksettuja tai hyvitettyjä PRSI-maksuja vuodessa keskimäärin vähintään 24 viikon ajalta vuodesta 1953 lähtien tai siitä päivästä lähtien, jolloin henkilö on aloittanut vakuutuskelpoisen työn.

Vanhuuseläkettä (siirtymäkausi) ei enää makseta 1. tammikuuta 2014 alkaen.

Vanhuuseläke (maksuihin perustuva)

Etua maksetaan eläkeiästä (66 vuotta) lähtien vakuutetulle henkilölle, joka täyttää tietyt PRSI-maksuja koskevat edellytykset. Eläkkeeseen oikeuttava ikä nousee 67:ään vuonna 2012 ja 68:aan vuonna 2028. Sitä voi saada, vaikka jatkaisi työntekoa. Sitä ei voida maksaa peruseläkkeen lisäksi.

Eläkettä on haettava paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta tai postitoimistosta saatavalla hakemuslomakkeella eläkeiän saavuttamista edeltävien kolmen kuukauden kuluessa.

PRSI-maksuja koskevat säännöt ovat seuraavat:

- henkilö on alkanut maksaa sosiaalivakuutusmaksuja, ennen kuin hän on täyttänyt 56 vuotta;
- henkilö on maksanut vähintään 520 asianmukaisen prosenttiosuuden mukaista täysimääräistä maksua;
- henkilön maksettujen ja/tai hyvitettyjen maksujen vuosittainen keskiarvo on vähintään 10 vuodesta 1953 lähtien (tai siitä päivästä lähtien, jolloin henkilö on aloittanut vakuutuskelpoisen työn) henkilön 66-vuotissyntymäpäivää edeltävän verovuoden loppuun. Vähintään kymmenen täysimääräisen maksun vuosittainen keskiarvo oikeuttaa saamaan vähimmäismääräisen maksuihin perustuvan vanhuuseläkkeen.

Kaikki henkilöt, jotka saavat työkyvyttömyyseläkettä (*Invalidity Pension*) siirtyvät automaattisesti maksuihin perustuvaan vanhuuseläkejärjestelmään [State Pension (Contributory)] täyttäessään 66 vuotta.

Jos henkilö on ottanut palkallisesta työstä vapaata hoitaakseen alle 12-vuotiasta lasta tai vammaista henkilöä, hänen työvuosistaan voidaan vähentää enintään 20 vuotta, kun lasketaan maksettujen PRSI-maksujen vuosittainen keskiarvo.

Vanhuuseläke (maksuihin perustumaton)

Vähintään 66-vuotiailla henkilöillä, jotka eivät ole oikeutettuja maksuihin perustuvaan vanhuuseläkkeeseen, voi olla oikeus maksuihin perustumattomaan vanhuuseläkkeeseen, jos he asuvat vakituisesti ¹ Irlannissa ja tuloja koskevat edellytykset täyttyvät.

Mitä järjestelmä kattaa?

Peruseläkkeen määrä on korkeintaan 230,30 euroa viikossa. Henkilölle myönnetään pienempi eläke, jos hän on maksanut tai hänelle on hyvitetty vakuutusmaksuja vuodessa keskimäärin enemmän kuin 24 mutta vähemmän kuin 48 viikkoa.

Maksuihin perustuvan vanhuuseläkkeen määrä on korkeintaan 230,30 euroa viikossa. Henkilölle myönnetään pienempi eläke, jos hän on maksanut tai hänelle on hyvitetty vakuutusmaksuja vuodessa keskimäärin enemmän kuin 10 mutta vähemmän kuin 48 viikkoa.

Lisää maksetaan edellytykset täyttävistä aikuisista ja lapsesta.

Jos eläkkeensaaja asuu yksin, hänelle maksetaan viikoittain 7,70 euron lisäavustus.

Vanhuusetuuksien saaminen

Peruseläke

Henkilön on haettava peruseläkettä kolme kuukautta ennen 65. syntymäpäiväänsä tai kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun hän jää eläkkeelle vakuutuskelpoisesta työstä, jos tämä tapahtuu 65. ikävuoden jälkeen. Hakemuslomakkeen saa kaikista paikallisista sosiaaliturvatoimistoista ja posteista.

Eläke ja siihen tehdyt korotukset edellytykset täyttävistä huollettavista aikuisista ja lapsista maksetaan sähköisenä tilisiirtona (EFT) pankkitilille tai maksuosoituksena (EIT). EIT-maksu nostetaan käyttämällä sosiaalietuuskorttia tietyssä postissa.

Vanhuuseläke (maksuihin perustuva)

Maksuihin perustuvaa vanhuuseläkettä on haettava paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta tai postitoimistosta saatavalla hakemuslomakkeella eläkeiän saavuttamista edeltävien kolmen kuukauden kuluessa.

¹ Vakituinen asuminen tarkoittaa sitä, että henkilön on osoitettava asuneensa Irlannissa tai Ison-Britannian yleisellä matkustusalueella, Kanaalisaarilla tai Mansaarella merkittävän ja yhtäjaksoisen ajan

Eläke ja siihen tehdyt korotukset edellytykset täyttävistä huollettavista aikuisista ja lapsista maksetaan sähköisenä tilisiirtona pankkitilille tai maksuosoituksena (EIT). EIT-maksu nostetaan käyttämällä sosiaalietuuskorttia tietyssä postissa.

VII luku: Eloonjääneiden etuudet

Eloonjääneiden etuuksien saamisen edellytykset

Lesken- tai puolisoneläke (maksuihin perustuva)

Joitakin poikkeuksia lukuun ottamatta näitä etuja koskeva pakollinen vakuutus kattaa kaikki yli 16-vuotiaat palkatut työntekijät ja harjoittelijat sekä itsenäiset ammatinharjoittajat.

Oikeus leskeneläkkeeseen on jälkeenjääneellä tai eronneella aviopuolisolla, joka ei ole mennyt uudelleen naimisiin eikä elä avioliiton kaltaisessa suhteessa kumppanin kanssa. Jälkeenjääneillä kumppaneilla tai avopuolisilla ei ole oikeutta etuuksiin.

Maksuihin perustuvaa lesken- tai puolisoneläkettä voidaan maksaa minkä tahansa ikäiselle leskelle tai puolisolle tai avopuolisolle, jos joko vainajan tai hänen leskensä vakuutusmaksuedellytykset täyttyvät. PRSI-maksujen edellytykset ovat seuraavat:

- vähintään 156 maksettua PRSI-maksua kuolinpäivään tai eläkeikään mennessä;
- vuodessa keskimäärin vähintään 39 viikoittaista maksettua tai hyvitettyä PRSI-maksua, jotka on maksettu kolmen tai viiden kuolemaa tai eläkeiän saavuttamista edeltäneen verovuoden aikana. Vuosien määrä päätetään sen mukaan, kumpi on edullisempi vuotuisen keskiarvon saavuttamiseksi;
- vähimmäiseläkkeen saa, jos vuotuinen keskiarvo on vähintään 24 viikoittaista maksettua tai hyvitettyä PRSI-maksua työelämäänsä tulon ja puolison kuolemaa tai eläkeiän saavuttamista edeltäneen verovuoden päättymisen välillä. Enimmäiseläkkeen saa, jos vuotuinen keskiarvo on 48 viikon maksettua tai hyvitettyä PRSI-maksua.

Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät etuudet

Hautausavustus maksetaan, jos

- vakuutettu kuolee;
- vakuutetun puoliso kuolee;
- vakuutetun leski tai vakuutetun kuoltua eloon jäänyt puoliso tai avopuolisokuolee;
- vakuutetun lapsi (alle 18-vuotias) kuolee;
- maksuihin perustuvan eläkkeen saajan vaaditut edellytykset täyttävä huollettava aikuinen kuolee, mukaan lukien vaaditut edellytykset täyttävä henkilö, jolle on myönnetty joku toinen sosiaaliturvaetus, kuten omaishoitajan avustus (*Carer's Allowance*);
- vaaditut edellytykset täyttävä lapsi kuolee;
- orpo tai henkilö, jolle maksetaan maksuihin perustuvaa holhoojan avustusta (*guardian's payment*), kuolee.

Kun aikuinen kuolee, kuolemantapausavustus (*Bereavement Grant*) voidaan maksaa joko vainajan tai hänen puolisonsa PRSI-maksujen perusteella. Kun lapsi kuolee, kuolemantapausavustus maksetaan, jos jompikumpi vanhemmista tai henkilö, jonka luona lapsi yleensä asuu, täyttää PRSI-maksuja koskevat ehdot.

Hautausavustuksen suuruus on 850 euroa.

Etuuksien ja eläkkeen maksaminen kuoleman jälkeen

Jos viikottaisia maksuja saanut henkilö kuolee, maksujen maksaminen voi tietyissä tilanteissa jatkua kuuden viikon ajan kuoleman jälkeen. Tämä koskee myös vainajaa, jolle on maksettu avustusta vaaditut ehdot täyttävästä aikuisesta tai lapsesta. Jos viikottaisiin maksuihin olisi sisältynyt lisäksi vaaditut ehdot täyttävästä aikuisesta maksettava lisäkorvaus, jota ei kuitenkaan ole maksettu, koska vainajan puoliso saa omaa avustusta, maksu maksetaan edelleen puolisolle kuuden viikon ajan kuoleman jälkeen.

Maksut maksetaan kuuden viikon ajan kuoleman jälkeen myös seuraavissa tapauksissa:

- lapsesta maksetaan yksinhuoltajalisä (*One Parent Family Payment*), jos perheessä on vaaditut edellytykset täyttävä lapsi, ja
- omaishoitajan etuus ja avustus (*Carer's Benefit* ja *Carer's Allowance*) maksetaan, jos huollettava henkilö ei ollut omaishoitajan puoliso.

Mitä järjestelmä kattaa?

Lesken- tai puolisoneläke (maksuihin perustuva)

Maksuihin perustuvaa lesken- tai puolisoneläkettä maksetaan niin kauan kuin etuudensaaja pysyy leskenä eikä asu yhdessä uuden kumppanin kanssa.

Eläkkeen määrä riippuu jälkeenjääneen puolison ja eronneen puolison iästä:

- alle 66-vuotias: 193,50 euroa viikossa;
- yli 66-vuotias: 230,30 euroa viikossa.

Jos eloonjäänyt asuu yksin, hänelle maksetaan viikoittain 7,70 euron lisäavustus.

Jokaisesta alle 18-vuotiaasta (tai alle 22-vuotiaasta, jos lapsi opiskelee kokopäiväisesti) huollettavasta lapsesta maksetaan 29,80 euron viikoittainen lisäkorvaus. Tämä lisäkorvaus voidaan yhdistää perhe-etuuksiin.

Leskeksi jääneet henkilöt, jotka eivät täytä maksuihin perustuvan lesken- tai puolisoneläkkeen saamiselle asetettuja edellytyksiä, voivat olla oikeutettuja maksuihin perustumattomaan lesken- tai puolisoneläkkeeseen, jos he asuvat vakituisesti Irlannissa ja tuloja koskevat edellytykset täyttyvät.

Holhoojan avustus

Täysorvoilla on oikeus maksuihin perustuvaan holhoojan avustukseen, jonka määrä on 161 euroa viikossa, jos orpo on alle 18-vuotias (tai alle 22-vuotias, jos opiskelee kokopäiväisesti) ja vanhempi tai isä- tai äitipuoli oli maksanut 26 viikon edestä maksuja vakuutuskelpoisesta työstä. Orvot, joilla ei ole oikeutta maksuihin perustuvaan holhoojan avustukseen, voivat saada maksuihin perustumatonta holhoojan avustusta, jos he asuvat vakituisesti Irlannissa ja täyttävät tuloja koskevat edellytykset.

Muut edut

Muut etuudet ovat:

Jälkeenjääneelle puolisolle maksetaan kerta-avustuksena leskeksi jääneen puolison avustus (*Widowed or Surviving Civil Partner Grant*), jonka määrä on 6 000 euroa, jos hänellä on vähintään yksi huollettava lapsi.

Eloonjääneiden etuuskien saaminen

Eläkettä on haettava paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta tai postitoimistosta saatavalla hakemuslomakkeella kolmen kuukauden kuluessa puolison kuolemasta.

Etuus ja siihen tehdyt korotukset huollettavista lapsista maksetaan sähköisenä tilisiirtona pankkitilille tai maksuosoituksena (EIT). EIT-maksu nostetaan käyttämällä sosiaalietuuskorttia tietyssä postissa.

Kuolemantapausavustusta koskeva hakemus on tehtävä kahdentoista kuukauden kuluessa kuolemasta paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta saatavalla hakemuslomakkeella. Lisätietoja saa ottamalla yhteyttä sosiaaliturva-asiain ministeriöön.

VIII luku: Työtapaturma- ja ammattitautietuudet

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saamisen edellytykset

Työntekijöitä ja joitakin harjoittelijoita koskee pakollinen vakuutus. Vapaaehtoinen vakuutus ei ole mahdollinen.

Tapaturmaetuuksia maksetaan vakuutetuille, joille on sattunut työtapaturma tai jotka ovat saaneet jonkin tietyistä ammattitaukeista. Vakuutus kattaa työmatkalla sattuneet tapaturmat. Sen kattamia ammattitaukeja on 56.

Työtapaturmien perusteella maksettaviin etuuksiin ei liity erityisiä edellytyksiä. Tiettyjen ammattitautien (kuurous, tuberkuloosi ja pölykeuhko) kohdalla on täytyttävä määrätty riskille altistumisen aika.

Etuuksiin kuuluvat työtapaturma- ja ammattitautietuus, työkyvyttömyysetuus, työkyvyttömyysoikeus, terveydenhoito ja kuolemantapauksessa maksettavat etuudet.

Mitä järjestelmä kattaa?

Työtapaturmakorvaus

Työtapaturmakorvausta maksetaan niin kauan kuin henkilö on työkyvytön. Sitä maksetaan neljännessä työkyvyttömyyspäivästä lähtien enintään 26 viikkoa alkaen päivästä, jona tapaturma on sattunut, tai ammattitaudin alkamisesta. Jos työkyvyttömyys kestää yli 26 viikkoa, henkilöllä on oikeus työkyvyttömyyspäivärahaan.

Työkyvyttömyyskorvaus

Työkyvyttömyyskorvausta maksetaan henkilölle, jonka fyysiset tai henkiset kyvyt ovat alentuneet työtapaturman tai ammattitaudin johdosta, vaikka henkilö pystyisi edelleen työskentelemään.

Työkyvyttömyysoikeutta maksetaan työkyvyttömyyskorvausta saavalle henkilölle, jos hän on pysyvästi työkyvytön työtapaturman tai ammattitaudin johdosta eikä saa sairauspäivärahaa.

Sairaanhoito

Työtapaturma- ja ammattitautikorvausjärjestelmä kattaa tietyt terveydenhoitokulut, jotka ylittävät terveystalouden (HSE) maksamat kulut tai hoitoetuuden.

Kuolemantapauksen johdosta myönnettävät etuudet

Kuolemantapauksen johdosta myönnettäviä etuuksia voidaan maksaa, jos vakuutettu kuolee työtapaturman tai ammattitaudin johdosta. Niitä voidaan maksaa kuolinsyystä riippumatta myös vakuutetun huollettavana olleille henkilöille, jotka ovat vakuutetun kuollessa olleet työkyvyttömyyseläkkeellä ja joiden työkyvyttömyysaste on vähintään 50 %. Kuolemantapauksen johdosta myönnettäviin etuuksiin kuuluvat:

- lesken- tai puolisoneläke;
- orvoneläke;
- huollettavien vanhempien eläkkeet;
- hautausavustus.

Työtapaturma- ja ammattitautietuuksien saaminen

Työtapaturmasta on aina ilmoitettava työnantajalle. Työkyvyttömyystodistus on lähetettävä sosiaaliturva-asiain ministeriöön tietyllä lomakkeella, jonka saa useimmilta lääkäreiltä. Todistus on uusittava jokaista työkyvyttömyysviikkoa kohti.

Päivärahat ja niihin tehdyt korotukset huollettavista lapsista tai edellytykset täyttävistä aikuisista maksetaan yleensä neljännestä työkyvyttömyyspäivästä alkaen. Rahat maksetaan kerran viikossa postissa lähetettävänä sekkinä tai sähköisenä tilisiirtona.

Etuutta on haettava kolmen kuukauden kuluessa, muuten hakija voi menettää osan korvauksesta.

Jos henkilön terveydenhoitokuluja korvataan työtapaturman tai ammattitaudin johdosta, tästä on ilmoitettava sosiaaliturva-asiain ministeriöön (*Department of Social Security*) kuuden viikon kuluessa hoidon alkamisesta.

Kuolemantapauksessa maksettavia etuuksia koskevat hakemukset on tehtävä sosiaaliturva-asiain ministeriöstä saatavalla lomakkeella kolmen kuukauden kuluessa kuolemasta. Muuten hakija voi menettää korvauksen.

IX luku: Perhe-etuudet

Perhe-etuuksien saamisen edellytykset

Perhe-etuuksia ovat

- lapsilisä;
- perheen tulolisä;
- yksinhuoltajalisä.

Näiden etuuksien saaminen voi edellyttää tiettyjen ehtojen täyttämistä. Katso jäljempänä kohta "Mitä järjestelmä kattaa".

Lisätietoja maksuihin perustuvasta ja perustumattomasta holhoojan avustuksesta on lisätietoa jälkeenjääneen etuuksia koskevassa luvussa. Lisätietoja kotihoidon avustuksesta (*Domiciliary Care Allowance*) on pitkäaikaishoitoa koskevassa luvussa.

Mitä järjestelmä kattaa?

Lapsilisä

Lapsilisään ei liity vakuutus- tai varallisuusehtoja, vaan se maksetaan kaikista alle 16-vuotiaista lapsista. Ikäraja on kuitenkin 17 vuotta, jos lapsi opiskelee päätoimisesti tai on vammainen. Lapsilisään sovelletaan vakituisen asumisen ehtoa.

Lapsilisää maksetaan lapsen äidille tai äitipuolelle; sitä voidaan kuitenkin maksaa isälle tai isäpuolelle, jos lapsi asuu tämän kanssa ja on tämän huollettava.

Lapsilisä maksetaan kuukausittain, ja sen määrä riippuu siitä, monesko lapsi on kyseessä.

Perheen tulolisä

Perheen tulolisä (*Family Income Supplement, FIS*) on säännöllinen viikoittainen veroton avustus, joka myönnetään pienituloisille perheille, mukaan lukien yksinhuoltajaperheet. Henkilöllä on oikeus etuuteen, jos

- hän on kokopäivätyössä ja työskentelee vähintään 19 tuntia viikossa tai vähintään 38 tuntia kahdessa viikossa, ja
- hänellä on vähintään yksi edellytykset täyttävä lapsi, joka asuu yleensä hänen luonaan ja jonka tarpeista hän huolehtii, ja
- hänen nettotulonsa eivät ylitä määrättyä rajaa.

Kokopäivätyö tarkoittaa sitä, että työn oletetaan jatkuvan vähintään kolme kuukautta. Tilapäisiä töitä, kuten kausitöitä tai julkisia työhohjelmia (*Government Sponsored Schemes*), ei lasketa kokopäivätyöksi.

FIS:n määrä on 60 % perheen tulojen (netto PRSI-maksujen jälkeen ja netto ennakonpidätyksen jälkeen) ja kyseiseen perhekokoon sovellettavan tulorajan välisestä erotuksesta.

Yksinhuoltajalisä

Yksinhuoltajalisää maksetaan niille miehille ja naisille, jotka kasvattavat lasta ilman toisen vanhemman tukea. Henkilö voi hakea lisää, jos

- nuorin lapsi on korkeintaan 12-vuotias
- hän on naimaton, leski, vangin puoliso, asumuserossa tai eronnut, tai
- hänen avioliittonsa on mitätöity eikä hän asu enää yhdessä entisen puolisonsa kanssa.

Henkilöllä on oikeus etuuteen, jos hän on vähintään yhden luonaan asuvan lapsen päähuoltaja, hän ei ole avoliitossa (avioliiton kaltaisessa suhteessa kumppanin kanssa), hänen työtulonsa ovat enintään 425 euroa viikossa, hän täyttää vaaditut edellytykset varallisuusselvityksen jälkeen ja täyttää vakinaista asuinpaikkaa koskevat edellytykset.

Perhe-etuuksien saaminen

Yleensä perhe-etuuksia haetaan paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta. Lapsilisä maksetaan kerran kuukaudessa lapsen syntymää tai Irlantiin saapumista seuraavan kuukauden ensimmäisestä päivästä alkaen. Lapsen vanhemman on yleensä tehtävä hakemus tätä päivää seuraavien kolmen kuukauden kuluessa paikallisesta sosiaaliturvatoimistosta saatavalla lomakkeella.

X luku: Työttömyys

Edellytykset työttömyysetuuksien saamiseksi

Työttömyyskorvaus maksetaan kerran viikossa työttömille vakuutetuille. Vakuutetulla on oikeus työttömyyskorvaukseen, jos hän

- täyttää vaaditut PRSI-maksuja koskevat edellytykset;
- on kykenevä työhön ja valmis vastaanottamaan työtä;
- todella etsii töitä;
- on yli 16-vuotias ja alle 66-vuotias.

Itsenäiset ammatinharjoittajat, ennen vuotta 1995 rekrytoidut virkamiehet ja julkisen sektorin työntekijät sekä henkilöt, joiden ansiot ovat alle 38 euroa viikossa, eivät maksa työttömyyskorvaukseen oikeuttavia PRSI-maksuja.

Työttömyysavustusta (*Jobseeker's Allowance*) maksetaan pääasiassa samoin edellytyksin. Ennen etuuden myöntämistä selvitetään kuitenkin varallisuus ja vakituinen asuinpaikka. Lisäksi sen kohdalla ei vaadita vähimmäisvakuutusaikaa. Alaikäraja on 18 vuotta.

Työttömyyskorvauksen ja työttömyysavustuksen maksaminen voidaan keskeyttää tietyksi ajaksi, jos henkilö on esimerkiksi irtisanottu omasta syystään tai jos hän kieltäytyy vastaanottamasta sopivaa työtä.

Käytössä on sakkomaksuasteita, joilla työnhakijoita kannustetaan osallistumaan kansalliseen työllisyystoimintasuunnitelmaan (*National Employment Action Plan, NEAP*) ja muihin työllistämistoimenpiteisiin.

Erorahat

(*Redundancy Payments*) Useimmat vakuutetut kuuluvat irtisanomiskorvausjärjestelmään (*Redundancy Payments Scheme*), jota hoitaa sosiaaliturva-asiain ministeriö (*Department of Social Protection*). Tuotannollisista ja taloudellisista syistä irtisanottu vakuutettu saa kertakorvauksen, jos hän täyttää tietyt ehdot. Korvaussumma riippuu vakuutetun iästä ja hänen palkkansa suuruudesta irtisanomishetkellä sekä siitä, kuinka kauan vakuutettu on työskennellyt hänet irtisanoneelle työnantajalle.

Työntekijä katsotaan tuotannollisista ja taloudellisista syistä irtisanotuksi, kun irtisanominen johtuu yrityksen täydellisestä tai osittaisesta sulkemisesta tai siitä, että työnantajan tarve tietynlaisen pätevyyden omaavaan työvoimaan on vähentynyt.

On kuitenkin otettava huomioon, että oikeus irtisanomiskorvaukseen riippuu työsuhteen pituudesta saman työnantajan palveluksessa Irlannissa, ei maksetuista maksuista. Unionin oikeuden säännökset vakuutuskausien yhteen laskemisesta eivät koske tätä etuutta.

Jos henkilö saa yli 50 000 euron irtisanomiskorvauksen, hän voi menettää oikeutensa työttömyyskorvaukseen (*Job-seeker's Benefit*) enintään yhdeksän viikon ajaksi. Tämä oikeudenmenetys ei koske yli 55-vuotiaita.

Mitä järjestelmä kattaa?

Työttömyyskorvausta ja työttömyysavustusta maksetaan yleensä neljännessä työttömyyspäivästä alkaen. Jos henkilö on kuitenkin jättänyt sairauspäiväraha- tai työttömyyskorvaushakemuksen kolmentoista edeltävän viikon aikana, hän voi saada korvausta ensimmäisestä päivästä alkaen. Jos henkilö on saanut työttömyyskorvausta välittömästi ennen työttömyysavustuksen hakemista, omavastuu-aikaa ei ole.

Työttömyyskorvausta saa yleensä enintään 312 päivän ajan. Sitä saa kuitenkin enintään 234 päivän ajan, jos henkilö on maksanut vakuutusmaksuja alle 260 viikon edestä vakuutusjärjestelmään liittymisen jälkeen. Sitä voidaan kuitenkin maksaa eläkeikään saakka, jos henkilö täyttää edelleen maksun saamisen edellytykset. Työttömyysavustusta maksetaan ilman aikarajaa 66 ikävuoteen saakka.

Työttömyyskorvaus ja työttömyysavustus ovat kiinteämääräisiä etuuksia, joiden määrä on 188 euroa viikossa. Työttömyysavustusta maksetaan alennettuna alle 24-vuotiaille edunsaajille.

Lisätukea voi saada huollettavien edellytykset täyttävien aikuisten ja lasten perusteella. Muita mahdollisia lisätukia ovat lisäsosiaaliturvajärjestelmään (*Supplementary Welfare Allowance Scheme*) kuuluvat lisät (esimerkiksi vuokraa ja auntolainan korkoa varten maksettavat lisät, poikkeuksellisiin ja kiireellisiin tarpeisiin perustuvat maksut) sekä työttömyysavustuksen saajille polttoaineavustus.

Työttömyysetuuksien saaminen

Työttömyyskorvausta on haettava heti työttömyyden ensimmäisenä päivänä. Hakemus tulee jättää paikalliseen sosiaaliturvatoimistoon. Hakemuksen voi jättää postiin, jos kyseiseen toimistoon on yli 10 kilometrin (6 mailin) matka. Hakijaa voidaan pyytää täyttämään tuloverojen ilmoitusta varten tarkoitettu lomake ja P 60-lomake (vuosi-ilmoitus), jotta hänen oikeutensa työttömyyskorvaukseen voidaan määrittää.

Työttömyyskorvaus maksetaan taannehtivasti kerran viikossa sekillä tai maksuosoituksena, jonka voi lunastaa postista.

XI luku: Vähimmäistoimeentulo

Vähimmäistoimeentuloetuuksien saamisen edellytykset

Jos henkilö asuu Irlannissa eikä hänellä ole tarpeeksi maksettuja maksuja, jotta hän saisi oikeuden sosiaalivakuutusetuuksiin (*Social Insurance Payment*), tai jos hän on kuluttanut kaikki oikeudet loppuun, hänellä voi olla niiden sijasta oikeus maksuihin perustumattomaan etuuteen.

Lisäksi vähävaraisten henkilöiden käytettävissä on joukko maksuihin perustumattomia varajärjestelmiä. Näistä järjestelmistä maksetaan myös varojen ja tarpeiden väliseen erotukseen perustuvia rahaetuuksia, ja ne ovat käytössä yleisemmin kuin yleinen maksuihin perustumaton vähimmäisetuusjärjestelmä. Nämä järjestelmät ovat:

- työttömyysavustus;
- vammaisavustus 16–66-vuotiaille vammaisille henkilöille;
- sokeineläke sokeille ja tietyille 18–66-vuotiaille heikkonäköisille henkilöille;
- yksinhuoltajalisä;
- tilatuki pienituloisille 18–66-vuotiaille maanviljelijöille;
- maksuihin perustumaton lesken- ja puolisoneläke;
- maksuihin perustumaton vanhuuseläke.

Yleisesti ottaen hakemus hyväksytään, jos varat (omat ja puolison tai kumppanin varat) eivät ylitä tiettyä rajaa. Joitakin tuloja ja omaisuutta ei oteta huomioon varallisuusselvityksessä.

Henkilön on lisäksi asuttava vakituisesti Irlannissa. Vakituinen asuinpaikan ehto tarkoittaa sitä, että jos henkilö haluaa hakea ja saada jotain edellä mainittua avustusta, hänen on todistettava asuvansa vakituisesti Irlannissa tai Yhdistyneen kuningaskunnan, Kanaalisaarten ja Mansaaren muodostamalla yhteisellä matkustusalueella (Common Travel Area of the UK, the Channel Islands or the Isle of Man) ja että hän on asunut kyseisellä alueella yhtäjaksoisesti jo huomattavan pitkään.

Ministeriö päättää, onko hakija vakituinen asukas ja ottaa päätöksessään huomioon

- henkilön asuinpaikkojen ensisijaisuuden;
- Irlannissa tai yhteisen matkustusalueen muissa osissa asumisen keston ja yhtäjaksoisuuden;
- mahdollisen poissaolojakson keston ja syyn;
- mahdollisen työsuhteen luonteen ja tyyppin;
- todisteiden osoittaman aikomuksen asua tulevaisuudessa Irlannin tasavallassa.

Yleinen maksuihin perustumaton vähimmäisetuus, lisäsosiaaliturva, on kiinteä rahaetus henkilöille, joiden varat eivät riitä perustoimeentuloon.

Mitä järjestelmä kattaa?

Kaikista maksuihin perustumattomista etuuksista maksetaan enimmäismäärä, puolisoista/kumppanista ja lapsista maksettavat lisät mukaan lukien, kun henkilöllä ei

ole varallisuutta. Kun henkilöllä on varallisuutta, maksettavasta määrästä vähennetään varojen määrä.

Vammaisavustukseen, vanhuuseläkkeeseen ja sokeineläkkeeseen voidaan maksaa lisiä: yksinasumisavustus, maksuttomat matkat ja sähköavustus, TV-lupa ja puhelimen liittymämaksu.

Kaikkia näitä etuuksia voidaan maksaa ilman aikarajaa, kunhan edellytykset täyttyvät.

Myös asumista ja lämmitystä varten maksetaan avustuksia:

- Vuokratukijärjestelmä tarjoaa lyhytaikaista tukea edunsaajille, jotka asuvat yksityisesti vuokralla, joiden varat eivät riitä asumiskustannusten kattamiseen ja joilla ei ole muuta asumismahdollisuutta. Tuen määrä vaihtelee vuokrakohteen sijainnin ja perhekoon mukaan;
- Asuntolainan korkoa varten maksettava lisä on lyhytaikainen tuki edunsaajille, jotka asuvat velkojan omistamissa tiloissa. Tuen määrä vaihtelee maksettavan asuntolainan koron mukaan;
- Polttoaineavustus.

Maksuihin perustumattomasta vähimmäistulosta täysin riippuvaisilla henkilöillä on täysi oikeus terveystalviin.

Vähimmäistoimeentuloetuksien saaminen

Kaikkia etuuksia on haettava muodollisesti. Tarveharkinta perustuu hakemuksen yhteydessä toimitettuihin tietoihin. Useimmissa tapauksissa arviointiin sisältyy myös haastattelu sosiaaliturva-asiaain ministeriön nimeämän sosiaalitarkastajan kanssa..

XII luku: Pitkäaikaishoito

Pitkäaikaishoidon saamisen edellytykset

Irlannissa ei ole erillistä pitkäaikaishoitojärjestelmää, mutta eri järjestelmien perusteella tarjotaan tukea pitkäaikaishoitoa tarvitseville.

Kotona ja hoitolaitoksissa annettavan hoidon tukeminen

Hoitolaitoksissa annettavan hoidon tukijärjestelmillä tuetaan pitkäaikaishoitoa laitoksissa. Tuen hakijoiden hoidon tarve ja taloudellinen tilanne arvioidaan sen määrittämiseksi a) onko pitkäaikaishoito hoitolaitoksessa sopivin vaihtoehto ja b) kuinka suuren osan kustannuksista henkilö voi maksaa itse. Jokainen, jonka arvioidaan pitkäaikaishoitoa tarvitseväksi, saa iästä riippumatta sitä varten tarvittavan tuen. Hoitolaitoksen on kuitenkin oltava sopiva henkilön hoidon tarvetta ajatellen.

Kotihoitopaketit on tarkoitettu kuntalaisille, jotka tarvitsevat keskimääräisesti tai runsaasti tukea. Erityisesti ne on tarkoitettu iäkkäille kuntalaisille, jotka ovat akuuttisairaaloissa ja joilla on riski joutua pitkäaikaiseen laitoshoitoon.

Omaishoitajan avustus

Omaishoitajan avustus on niille vakuutetuille maksettava korvaus, jotka ovat äskettäin jättäneet työelämän, jotta he pystyisivät hoitamaan kokopäiväistä apua tarvitsevaa omaista. Sitä voidaan maksaa vakuutetuille työntekijöille, jotka toimivat hoitajina vähintään kuusi viikkoa ja enintään kaksi vuotta. Omaishoitajan etuuden maksaminen ei riipu varallisuudesta. Työntekijällä on oikeus korvaukseen, jos hän ja hänen hoitamansa henkilö täyttävät tietyt alla luetellut kriteerit.

Omaishoitajan on täytettävä seuraavat vaatimukset:

- vähintään 18 vuoden ikä;
- vähintään kahdeksan viikon palkallinen työskentely edellisten 26 viikon aikana;
- PRSI-maksuja koskevien edellytysten täytyminen;
- aiemman työn jättäminen (jota harjoitettiin vähintään 16 tuntia viikossa tai 32 tuntia kahdessa viikossa), jotta voi hoitaa kokopäiväisesti omaista;
- hakija saa tehdä työtä palkansaajana tai itsenäisenä ammatinharjoittajana kodin ulkopuolella enintään 15 tuntia viikossa;
- hakija ei asu sairaalassa, kuntoutuskodissa tai muussa vastaavassa laitoksessa.

Vakuutetun työntekijän hoidettavana olevaa henkilöä (henkilöitä) koskevat vaatimukset:

- sellainen kyvyttömyys, joka vaatii kokopäiväistä hoitoa ja huolenpitoa (lääkärintodistus vaaditaan), ja
- henkilö ei asu normaalisti sairaalassa, hoito- tai vanhainkodissa tai muussa vastaavassa laitoksessa.

Jatkuvan hoidontarpeen perusteella maksettava avustus

Jatkuvan hoidontarpeen perusteella maksettavaa avustusta (*Constant Attendance Allowance*) maksetaan vammaisavustuksen saajille, jotka ovat niin vakavasti vammaisia, että he tarvitsevat kolmannen henkilön hoitoa vähintään 6 kuukauden ajan.

Vakuutusaikaa koskevia vähimmäisvaatimuksia ei ole. Etuuden saamisesta ei tehdä tarveharkintaa.

Kotihoidon avustus

Kotihoidon avustus maksetaan alle 16-vuotiaista lapsista, jotka asuvat kotona ja vaativat huomattavasti enemmän hoitoa ja huolenpitoa kuin samanikäiset lapset yleensä.

Vakuutusaikaa koskevia vähimmäisvaatimuksia ei ole. Avustuksen myöntäminen perustuu tarveharkintaan (joka perustuu lapsen käytettävissä oleviin varoihin).

Omaishoitajan avustus

Omaishoitajan avustusta (*Carer's allowance*) maksetaan Irlannissa asuville vähintään 18-vuotiaille omaishoitajille, jotka hoitavat sairaita tai vammaisia yli 16-vuotiaita henkilöitä ja lapsia, joista maksetaan kotihoidon avustusta.

Vakuutusaikaa koskevia vähimmäisvaatimuksia ei ole. Avustuksen myöntämistä edeltää tarveharkinta (joka perustuu omaishoitajan käytettävissä oleviin varoihin).

Hoitajan taukoavustus

Hoitajan taukoavustus (*Respite Care Grant*) on vuosittainen maksu yli 16-vuotiaille Irlannissa asuville kokopäivähoitajille, jotka huolehtivat henkilöistä, jotka tarvitsevat kokopäiväistä hoitoa ja huolenpitoa.

Vakuutusaikaa koskevia vähimmäisvaatimuksia ei ole.

Mitä järjestelmä kattaa?

Kotihoitopaketit ovat kunnallisia palveluja täydentävää lisätukea. Etuuksille ei ole määritetty enimmäiskestoja.

Hoitolaitoksissa annettavan hoidon tukijärjestelmästä annetaan taloudellista tukea valtuutetuissa julkisissa ja kolmannen sektorin toimijoiden ylläpitämissä hoitolaitoksissa sekä hyväksytyissä yksityisissä hoitolaitoksissa annettavan hoidon kustannuksia varten. Omavastuuosuuden määrä riippuu varallisuusselvityksen tuloksesta. Tukea voidaan maksaa niin kauan kuin henkilö pysyy hoitolaitoksessa ja täyttää varallisuuteen liittyvät edellytykset.

Omaishoitajan etuus sisältää henkilökohtaisen maksun hoitajalle ja lisämaksut mahdollisista edellytykset täyttävistä lapsista. Avustusta maksetaan enintään kahden vuoden ajan. Vakuutettu työntekijä voi anoa avustusta yhtäjaksoiselle ajalle tai erillisille kausille enimmäiskestoajaa ylittämättä. Jos vakuutettu hoitaa useampaa kuin yhtä henkilöä, hän voi anoa henkilökohtaisten päivärahojen korotusta 50 %:lla.

Omaishoitajan avustus (*Carer's Benefit*) maksetaan kerran viikossa suoraan hakijan pankkitilille tai asuntorahastoon (*Building Society*), mutta ei kiinnityslainatilille.

Omaishoitajan etuus, omaishoitajan avustus, jatkuvan hoidontarpeen perusteella maksettava avustus, kotihoidon avustus ja hoitajan taukoavustus maksetaan suoraan omaishoitajalle, eikä määriä eritellä riippuvuuden tason mukaan. Etuuksien määrät voi tarkistaa MISSOCin taulukoista, taulukko XII "Long-term Care", "Cash benefit, Amount".

Pitkäaikaishoidon saaminen

Terveys- ja lapsiasiain ministeriön joulukuussa 2009 julkaiseman, kotihoitopaketteja koskevan riippumattoman arvioinnin perusteella terveystaloustutkimuskeskus (HSE) kehittää tänä vuonna joitakin aloitteita, jotka on tarkoitus esitellä vuonna 2011. Niissä keskitytään kotihoitopalvelujen saatavuuden ja tarjonnan yhdenmukaistamiseen, jotta voidaan vastata parhaalla mahdollisella tavalla iäkkäiden ihmisten tarpeisiin ja maksimoida resurssien käyttö.

Hoitolaitoksissa annettavan hoidon tukijärjestelmässä arvion hoitotarpeesta tekee henkilö (tai henkilöt), jolla (tai joilla) terveystaloustutkimuskeskuksen mielestä on sopiva pätevyys arvion tekemiseen ja raportin laatimiseen.

Omaishoitajan etuuden, omaishoitajan avustuksen, jatkuvan hoidontarpeen perusteella maksettavan avustuksen ja hoitajan taukoavustuksen saamiseksi hakijan on toimitettava hoidon saajan lääkäriltä saadut tiedot hoidon tarpeesta. Tiedot tarkistaa sosiaaliministeriön lääketieteellinen asiantuntija.

Liite: Sosiaaliturvalaitosten yhteystiedot ja hyödyllisiä Internet-osoitteita

Jos haluat tietoa sosiaaliturvakysymyksistä, jotka koskevat useampaa kuin yhtä unionin jäsenvaltiota, voit etsiä sopivaa laitosta Euroopan komission ylläpitämästä laitoshakemistosta sivustolla <http://ec.europa.eu/social-security-directory>

Sosiaaliturva-asiain ministeriö (Department of Social Protection)

Sosiaalihuolto-osasto

College Rd,

Sligo.

Puh.: (+353-71) 915 7100

Sähköposti: info@www.welfare.ie

Ministeriön alaisuudessa toimii joukko lakisääteisiä virastoja, jotka on lueteltu alla:

- Kansalaisten tiedotuslautakunta (*Citizens Information Board*) tarjoaa tietoa, neuvoja ja asianajajan palveluita julkisiin ja sosiaalipalveluihin liittyvissä asioissa (verkko-osoite: <http://www.citizensinformationboard.ie>);
- Eläkelautakunta on vastuussa eläkelain (*Pensions Act*) täytäntöönpanon valvonnasta. Laki koskee työeläkkeiden ja henkilökohtaisten eläkesäästötilien (*Personal Retirement Savings Accounts*) sääntelyä. Lautakunta toimii myös ministerin neuvonantajana eläkepolitiikkakysymyksissä (verkko-osoite: <http://www.pensionsboard.ie>);
- Eläkeasiamiehen virasto tutkii valituksia, jotka liittyvät huonosta hallinnosta tai tosiasioita tai lainsäädäntöä koskevista riidoista johtuviin taloudellisiin menetyksiin työeläkejärjestelmien ja henkilökohtaisten eläkesäästötilien yhteydessä. Eläkeasiamies on lakisääteinen viranhaltija ja hoitaa tehtäviään riippumattomasti (verkko-osoite: <http://www.pensionsombudsman.ie>).
- Lisätietoja ministeriöstä saa seuraavalta sivustolta: <http://www.welfare.ie>.

Department of Enterprise, Jobs and Innovation

Davitt House

65A Adelaide Road

Dublin 2

Lisätietoja omaishoitajan avustuksesta (*Carer's benefit*) saa ottamalla yhteyttä seuraavaan palveluun: yritys-, kaupp- ja työministeriön (*Department of Enterprise, Trade and Employment*) Employment Rights Information Unit -yksikkö, puhelinnumero (+ 353-1) 631 3131.

Lisätietoja omaishoitajan vapaasta annetusta laista (*Law on Carer's Leave*) saa yritys-, kaupp- ja työministeriön www-sivustolta: <http://www.entemp.ie> tai lähettämällä sähköpostia osoitteeseen: info@entemp.ie

Terveysministeriö

Hawkins House

Hawkins Street

Dublin 2

Puh.: (+353-1) 635 4000

Sähköposti: suoraan verkkosivustolta <http://www.dohc.ie>

Health Service Executive

Dr Steevens Hospital

Dublin 8

Puh.: (+353-1) 635 4000

Verkkosivu <http://www.hse.ie>

Terveyspalvelu on jaettu maantieteellisiin alueisiin, ja paikalliset terveystoimistot ovat vastuussa tietyn alueen terveyspalveluista. Toimistot on lueteltu verkko-osoitteessa <http://www.hse.ie/eng/services/maps/map.html?showDoc=1&>